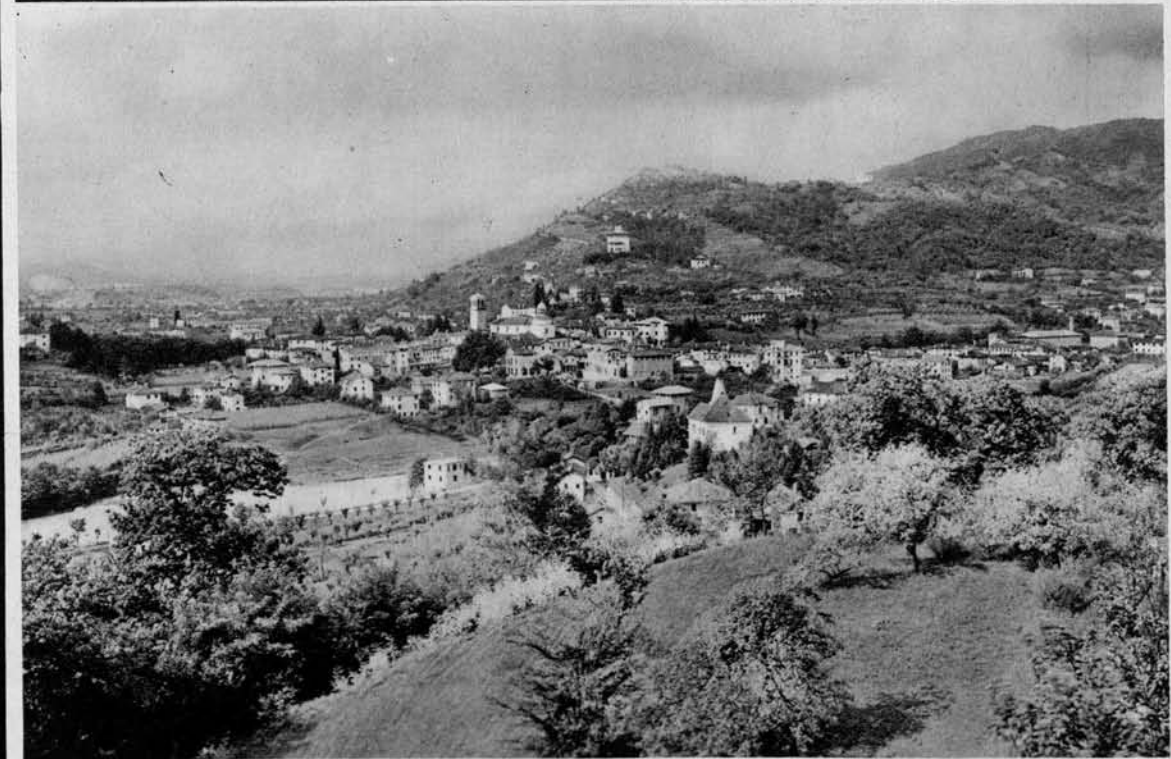
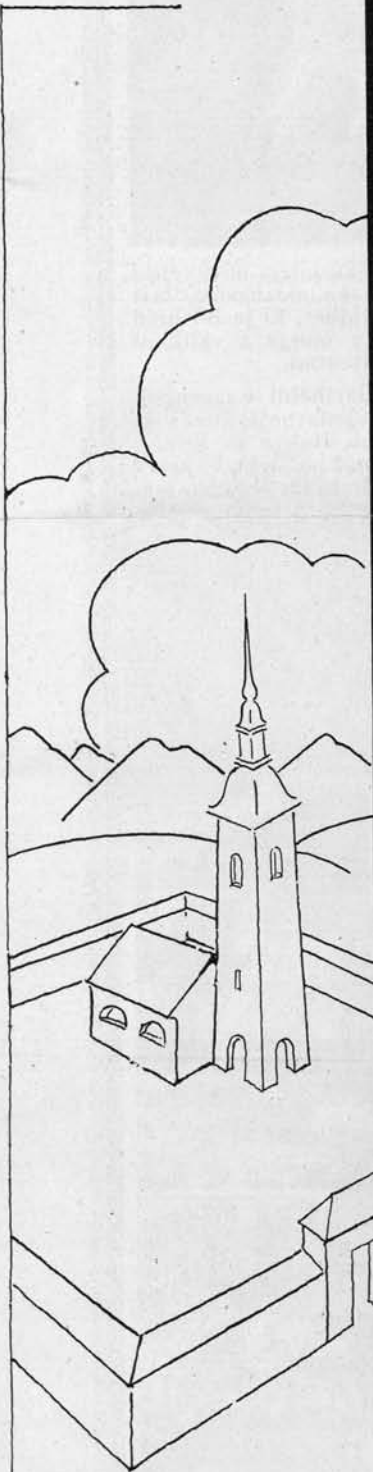

I L U S T R I R A N I
Slovenec

TE DENSKA · PRILOGA SLOVENCA

24. APRILA 1932

ŠTEVILKA 17

MED BENEŠKIMI SLOVENCMI

ZGORAJ: MUŽAC V DOLINI TERA — SPODAJ: TARCENT

Na levi: Novi ministrski predsednik dr. V. Marinković bere dne 6. t. m. vladno deklaracijo v parlamentu, v kateri je poudaril, da ostane dosedanji vladni kurz v glavnem neizpremenjen.

Spodaj: Dr. Rauf Fico, novi albanski poslanik na našem dvoru.

Na levi: »Kralj Aleksander« novi veliki parnik naše trgovske mornarice, last »Dubrovnike plovitve«, ki je bil pred kratkim spušen v morje z velikimi svečanostmi.

Spodaj: Giuseppe Garibaldi (v zgornjem levem kotu), najpopularnejši junak iz bojev za zedinjeno Italijo in hiša, v kateri je preživel mož na otoku Capraera svoja zadnja leta; letos (2. VI.) obhajajo Italijani polstoletnico njegove smrti.

Haus von Bülow državni tajnik v nemškem zunanjem ministerstvu, ki je zadnje tedne zastopal Nemčijo na raznih konferencah in ki je baje najresnejši kandidat za nemškega zunanjega ministra.

Na levi:

Finska zopet pije; po večletni prohibiciji je od 5. t. m. na Finskem zopet dovoljena prodaja alkoholnih pijač in naša slika nam kaže naval na drž. prodajalne alkohola prvi dan po ukinitju prohibicije; policija je morala delati red.

Na desni:

Odločne korake proti narodnim socialistom je končno ukrenila nemška vlada, naša slika nam kaže izpraznjevanje nekaterih nar. socialističnih strankarskih lokalov v Berlinu dne 5. t. m.

Med beneškimi Slovenci

(II. del: Tarčentski ali Trški Slovenci)

Kar moremo o teh najbolj gotovega povedati, je to, da se za slovenski narod izgublja dan za dnevom čedalje bolj, tako da jih v kratkem času ne bomo mogli več prištevati med svoje. Vsi spadajo v okraj Tarčent. Njih domovina meji vsa na furlansko, vse njihove doline so odprte v Furlanijo, njih ceste vodijo samo v furlanske trge in vasi, njih težnje in potrebe jih skoraj vsak dan kličejo med Furlane. Sami so med seboj razkosani in raztreseni po raznih obronkih in dolinah, brez kakšnega organičnega središča, ki naj bi jih vezalo, kar bi bilo zelo važno in vplivno za njihov obstanek. Po skoraj vseh njihovih cerkvah so postavljeni v službo furlanski duhovniki, popolnoma nevešči slovenščine, kateri rabijo le furlanščino. Ta nedostatek je najhujši in popolnoma odločilen za usodo narodne govorice. Ze sedaj v obmejnih vaseh samo še stari ljudje govorijo neko, sicer jako sprijeno slovensko narečje; mlajši rod drži za svoj jezik furlanščino. Človeka srce boli, videč kako se zdaj hitro potujčujejo, dočim so se čez tisoč let lepo ohranili. Z njimi slovenski narod kmalu izgubi okoli 12 tisoč duš.

Tudi Tarčentski Slovenci niso posebno bogati. Zemljedejci so in njih zemlja je nekoliko rodovitnejša od rezijanske. Gore, nepravilno razvrščene in ne visoke, so skoraj vse lepo obraščene. Mimo navadnih poljskih pridelkov rodi deželica tudi dobrega sadja — hruške, jabolka, črešnje, kostanj, in nekod izvrstno vino, ki spada k najboljšim furlanskim. Ljudje si pomagajo tudi s prodajo drv in sena, s pastirstvom in pa zčasno izselitvijo na delo v inostranske dežele.

Značaja so bolj trdega in bolj zaprtega, nego ostali beneški Slovenci. Radi vzkipijo, če jih kaj razdraži, ali krvavi pretepi so redki med njimi. Precej so pobožni. Bistroumnosti nikakor ne pogrešajo, večinoma so bolj nevedni in okorni nego ostali.

Tudi v njihovih krajih se dobijo vprav romantična mesta. Vasi so raztresene, male in redke. V prejšnjem času se jim je marsikaj očitalo glede snažnosti, a zdaj je mnogo boljše. Cest imajo malo, a te vodijo le v Furlanijo; z ostalimi Slovenci jih ne veže nobena, zato ne pridejo skoraj nič v dotik z njimi. To je usodno za njih narodni obstanek.

Ti Slovenci nimajo lastne župnije, ampak samo podružnice, podvržene furlanskim župnijam Ahtno (Ahtimis), Njeme (Nimis), Fojda (Faedis), Centa (Tarcento), in drugim bolj neznatnim.

Pogled na gorovje Mužci, ki loči Tarčentske Slovence od Rezijanskih.

Na levi:
Ter v dolini
rečice Ter.

Spodaj:
Beneška
Slovenka
pri domačem
ognjišču.

Njivica v dolini
Tera (občina
Brdo).

Na desni:
Beneška
Slovenka
na polju.

Viskorša (Monteaperto), največja vas Tarčentskih Slovencev, ki leži ob izviru rečice Karnahtha med Terom in Nadižo.

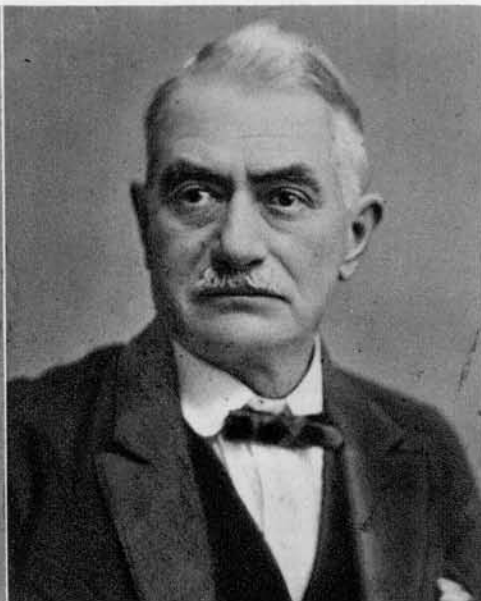

Na levi: Vas Brdo v dolini Tera.

Slike k "Slovenskemu biografskemu leksikonu"

Koporc Srečko
(* 1900), glasbenik.

Kopač Josip
(* 1863), politik in organizator.

Koprivnik Janez
(1849—1912), šolnik.

Pridobivanje sladkorja

Večino sladkorja pridobivajo iz sladkornega trsa, ki raste v gorkih pasovih naše zemlje in iz soka raznih dreves. Sladkorni trs razmnožujejo s potaknjenci in ena korenina živi do 50 let, iz nje pa zrastejo vsako leto do 6 m visoki trsi, ki jih porežejo, razsekajo in v stiskalnicah iztisnejo iz njih rumenkast sok. Iz tega pridobivajo potem potom rafiniranja sladkor, stranska produkta pa sta še rum in sirup. Na sličen način pridobivajo sladkor tudi iz soka nekaterih vrst javorja, oreha in palm. Debla navrtajo, pred luknje nastavijo posodice in vanje se hitro nacurlja sok, iz katerega pridobivajo potem sladkor.

Žetev sladkornega trsa ponoči s traktorji v Floridi (Amerika).

Sladkorni trs prevažajo
v tovarne na Kubi
(Amerika).

Na levi:
Sladkorne javorje navrtajo in iz njih teče sok, iz katerega potem pridobivajo sladkor.

Zgoraj na desni:
Rafinerija sladkornega trsa se vrši ponekod, zlasti v Indiji še na najprimitivnejši način.

Na desni:
Pogled v gozd sladkornega javorja, drevesni sok zbirajo in rafinirajo kar v gozdu.